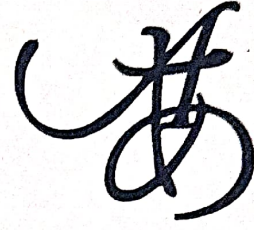

Peer Reviewed
Refereed and
UGC Listed
Journal No. 47100

ISSN - 2279 - 0489
AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY
HALF YEARLY RESEARCH JOURNAL

GENIUS

Volume - XI, Issue - II, February - July - 2023
English Part - II, Marathi & Hindi

Impact Factor / Indexing
2023 - 7.508
www.sjifactor.com

Ajanta Prakashan

❧ CONTENTS OF MARATHI ❧

अ. क्र.	लेख आणि लेखकाचे नाव	पृष्ठ क्र.
१	नवीन शैक्षणिक धोरण २०२० आणि ऑनलाईन शिक्षण डॉ. दिपक एन. कारे	१-५
२	नवीन शैक्षणिक धोरण २०२० - अंमलबजावणी व भूमिका डॉ. धिरज छगन झाल्टे	६-११
३	भारतीय परंपरागत शिक्षण प्रणाली आणि राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण डॉ. सुजाता शिवाजी गडाख	१२-१८
४	राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२०-शैक्षणिक धोरणातील आव्हाने आणि संधी डॉ. सुरजकुमार एस. प्रसाद	१९-२६
५	नवीन राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० डॉ. मनिषा के. आहेर	२७-३१
६	भारतातील उच्च शैक्षणिक संस्थांमध्ये Swayam MOOCs ची भूमिका डॉ. मोरे साहेबराव काळू प्रा. रंजना व्ही. जाधव	३२-३५
७	राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० प्रा. कर्डक एस. बी.	३६-४३
८	राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण आणि डिजिटल साधने प्रा. सतिश सुभाष कावळे	४४-५२
९	नवीन शैक्षणिक धोरण आणि स्वयंमची अध्ययन पद्धती श्री. दिलीप जाधव	५३-५६

७. राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२०

प्रा. कर्डक एस. बी.

सहायक प्राध्यापक, वाणिज्य विभाग, सिन्नर महाविद्यालय, सिन्नर.

सारांश

राष्ट्रीय शिक्षण धोरण १९८६ मध्ये तयार करण्यात आले होते. त्यामध्ये १९९२या वर्षी सुधारणा करण्यात आली होती. तेव्हापासून अनेक बदल त्यात झाले आहेत. राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण (NEP) २०२० हे २१व्या शतकातील पहिले शैक्षणिक धोरण आहे. ते चौतीस वर्ष जुन्या शिक्षणावरील राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण (NPE), १९८६ची जागा घेते. प्रवेश, समानता, गुणवत्ता, परवडणारी क्षमता आणि उत्तरदायित्व या मूलभूत स्तंभांवर आधारित हे धोरण आहे. हे धोरण शाश्वत विकासासाठी २०३०च्या अर्जेडाशी अधोरेखित आहे. शालेय आणि महाविद्यालयीन शिक्षण अधिक समग्र, लवचिक, बहुविद्याशाखीय, २१ व्या शतकातील गरजांना अनुकूल बनवून भारताला एक मजबूत विद्वान समाज आणि जागतिक विद्वान महासत्ता बनवण्याचे उद्दिष्ट या धोरणाचे आहे. २१ व्या शतकातील गरजांसाठी उपयुक्त आणि प्रत्येक विद्यार्थ्यांच्या अद्वितीय क्षमता विकसित करण्याच्या उद्देशाने राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणांतर्गत शाळा-महाविद्यालयांमधील शिक्षणाचे धोरण तयार केले जाते. भारत सरकारने नवीन राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० लासादर केले आहे. केंद्र सरकारने शैक्षणिक धोरणात अनेक मोठे बदल केले आहेत. राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाद्वारे भारताला जागतिक विद्वान महासत्ता बनवणे हा त्याचा मुख्य उद्देश आहे. आता मनुष्यबळ व्यवस्थापन मंत्रालय हे शिक्षण मंत्रालय म्हणून ओळखले जाईल. याआधी १०+२ चा पॅटर्न पाळला जात होता, पण आता ५+३+३+४हा नवीन शिक्षण पॅटर्न धोरणानुसार पाळला केला जाईल.

मुख्य संकल्पना

राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२०, राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण (NEP) २०२०ची ठळक वैशिष्ट्ये, राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाची मूलभूत तत्त्वे इ.

उद्देश

१. राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० काय आहे ? याचा अभ्यास करणे.
२. राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाची वैशिष्ट्ये अभ्यासणे
३. राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाच्या मूलभूत तत्वांचा अभ्यास करणे.

संशोधन पद्धती

प्रस्तुत शोध निबंधासाठी प्राथमिक आणि दुय्यम साधनांचा वापर करून माहिती मिळविण्याचा प्रयत्न केला आहे. यात वर्तमानपत्र, शोध निबंध, इंटरनेट वेबसाईट आदींचा वापर करून माहिती मिळवली आहे.

राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२०

भारताच्या केंद्रीय मंत्रिमंडळाने २९ जुलै २०२० रोजी राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाला मंजूरी दिली. या नवीन शैक्षणिक धोरणाचे उद्दिष्ट भारताच्या शालेय आणि उच्च शिक्षण प्रणालींमध्ये परिवर्तनीय सुधारणांचा मार्ग मोकळा करण्याचे आहे. प्रीस्कूल ते माध्यमिक स्तरपर्यंतच्या शिक्षणाचे जागतिकीकरण करण्यासाठी भारत सरकारने नवीन धोरण आणले आहे. राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण (NEP) २०२०चे उद्दिष्ट सध्याच्या १०+२ प्रणालीला नवीन ५+३+३+४ या रचनेस ३-८, ८-११, ११-१४ आणि १४-१८ वर्षे वयोगटातील नवीनतम अभ्यासक्रमाच्या संरचनेत बदलण्याचे आहे. राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण (NEP) २०२० ची ठळक वैशिष्ट्ये म्हणजे सर्जनशीलता आणि नावीन्यपूर्णतेला समान महत्त्व देऊन, पुढील दशकात भारताला एक "ज्वलंत ज्ञान समाज" मध्ये बदलण्याचा प्रयत्न करून शैक्षणिक गुणवत्ता सुधारणे हे आहे.

राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण (NEP) २०२०ची ठळक वैशिष्ट्ये

शालेय शिक्षणाच्या सर्व स्तरांवर सार्वत्रिक प्रवेश सुनिश्चित करणे

राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० सर्व स्तरांवर शालेय शिक्षणासाठी सार्वत्रिक प्रवेश सुनिश्चित करण्यावर लक्ष केंद्रित करते. हे साध्य करण्याचे काही मार्ग आहेत ते पुढील प्रमाणे सांगता येतील.

१. पायाभूतसुविधांचे समर्थन.
२. विद्यार्थ्यांची प्रगती आणि त्यांच्या शिकण्याच्या पातळीचा मागोवा घेणे.
३. औपचारिक आणि अनौपचारिक अशा दोन्ही प्रकारच्या शिक्षणपद्धतींसह शिकण्याच्या विविध पद्धतीसुलभ करणे.
४. शालेय शिक्षण प्रणालीमध्ये समुपदेशक आणि प्रशिक्षित सामाजिक कार्यकर्त्यांचा समावेश.
५. नॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ ओपन स्कूलिंग (NIOS) आणि राज्य मुक्त शाळांद्वारे वर्ग ३, ५ आणि ८ साठी ओपन आणि डिस्टन्स लर्निंग (ODL) कार्यक्रम.
६. इयत्ता १० आणि १२ च्या समतुल्य माध्यमिक शिक्षण कार्यक्रम
७. प्रीस्कूल ते इयत्ता १२ पर्यंत व्यावसायिक शिक्षण अभ्यासक्रम/कार्यक्रम; प्रौढ साक्षरता आणि जीवन-संवर्धन कार्यक्रमांना प्रोत्साहन देणे.

राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाची मूलभूत तत्त्वे

- प्रत्येक विद्यार्थ्यांच्या अद्वितीय क्षमता ओळखणे आणि वाढवणे प्रत्येक विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण विकासाला प्रोत्साहन देण्यासाठी शिक्षक तसेच पालकांनी शैक्षणिक आणि गैर-शैक्षणिक क्षेत्रे याचा वापर करणे
- मूलभूत साक्षरता आणि संख्यात्मकता साध्य करण्यासाठी सर्वोच्च प्राधान्य देणे
- शिक्षणात लवचिकता आणणे जेणेकरून शिकणाऱ्यांना त्यांचे शिक्षण मार्ग आणि कार्यक्रम निवडण्याची मुभा असेल, आणि त्याद्वारे त्यांच्या प्रतिभा आणि आवडीनुसार जीवनातील त्यांचे स्वतःचे मार्ग निवडता येतील
- कला आणि विज्ञान, अभ्यासक्रम आणि अतिरिक्त अभ्यासक्रम यांच्यात कोणतेही कठोर पृथक्करण नाही.
- बहुविद्याशाखीयता आणि विज्ञान, सामाजिक विज्ञान, कला, एकता आणि अखंडता सुनिश्चित करण्यासाठी मानवता आणि बहुविद्याशाखीय जगासाठी क्रीडाया सर्वांचे सर्व ज्ञान देणे
- परिक्षेसाठी शिकणे यापेक्षा वैचारिक समजून घेण्यावर भर
- तार्किक निर्णय घेण्यास आणि नवनिर्मितीला प्रोत्साहन देण्यासाठी सर्जनशीलता यांचा विचार
- नैतिकता आणि मानवी संवैधानिक मूल्ये जसे की सहानुभूती, इतरांबद्दल आदर, स्वच्छता, सौजन्य, लोकशाही भावना, सेवेची भावना, सार्वजनिक मालमतेचा आदर, वैज्ञानिक स्वभाव, स्वातंत्र्य, जबाबदारी, बहुलवाद, समानता आणि न्याय; बहुभाषिकता आणि अध्यापन आणि शिकण्यात भाषेच्या सामर्थ्याला प्रोत्साहन देणे
- जीवन कौशल्ये शिक्षण जसे की संवाद, सहकार्य, संघकार्य आणि लवचिकता यांना प्राधान्य
- एकत्रित मूल्यमापन करण्याऐवजी नियमित स्वरूपाच्या मूल्यांकनावर लक्ष
- अध्यापन तंत्रज्ञानाचा व्यापक वापर, भाषेतील अडथळे दूर करणे, दिव्यांग विद्यार्थ्यांसाठी प्रवेश वाढवणे, आणि शैक्षणिक नियोजन आणि व्यवस्थापन करणे
- शिक्षण हा समवर्ती विषय आहे हे नेहमी लक्षात ठेवणे. विविधतेचा आदर आणि सर्व अभ्यासक्रम, अध्यापनशास्त्र आणि धोरणांमध्ये स्थानिक संदर्भाचा समावेश
- बालपणातील काळजी शिक्षणापासून शिक्षण ते उच्च शिक्षण शिक्षणाच्या सर्व स्तरांवर अभ्यासक्रमात समन्वय
- शिक्षक आणि अध्यापक हे शिकण्याच्या प्रक्रियेचे हृदय आहेत – त्यांची भरती, सतत व्यावसायिक विकास, सकारात्मक कार्य वातावरण आणि सेवा परिस्थिती

- अखंडता, पारदर्शकता आणि संसाधन सुनिश्चित करण्यासाठी सार्वजनिक प्रकटीकरणाद्वारे शैक्षणिक प्रणालीची कार्यक्षमता प्रोत्साहित करताना स्वायत्तता, सुशासन आणि सक्षमीकरणाद्वारे नावीन्यपूर्ण बाहेरच्या कल्पनांचा समावेश
- उत्कृष्ट शिक्षण आणि विकासासाठी आवश्यक संशोधन
- शाश्वत संशोधनावर आधारित प्रगतीचा सतत आढावा आणि नियमित मूल्यांकन
- भारतातील मूल आणि अभिमान आणि तिची समृद्ध, वैविध्यपूर्ण, प्राचीन आणि आधुनिक संस्कृती आणि ज्ञान प्रणाली आणि परंपरा यांचा समावेश
- शिक्षण ही सार्वजनिक सेवा आहे. दर्जेदार शिक्षण मिळणे हा प्रत्येकाचा मूलभूत अधिकार मानला पाहिजे
- सार्वजनिक शिक्षण प्रणालीमध्ये भरीव गुंतवणूक.

राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाची दृष्टी

- एक शिक्षण प्रणाली जी भारतीय नीतिमतेवर रुजलेली आहे. जी भारताच्या परिवर्तनात थेट योगदान देते, शाश्वतपणे न्याय्य आणि चैतन्यमय ज्ञान देणारा समाजसर्वांसाठी उच्च दर्जाचे शिक्षण आणि त्याद्वारे भारताला जागतिक ज्ञान महासत्ता बनवणे
- अभ्यासक्रमात आणि अध्यापनशास्त्रामध्ये आदराची भावना विकसित होणे आवश्यक आहे. मूलभूत कर्तव्ये आणि घटनात्मक मूल्ये आणि बदलत्या जगात एखाद्याच्या भूमिका आणि जबाबदाऱ्यांची जाणीवपूर्वक जाणीव
- भारतीय असण्याचा, केवळ विचारातच नव्हे तर आत्म्याने, बुद्धीतही खोलवर रुजलेला अभिमान जागृत करणे, तसेच ज्ञान, कौशल्ये, मूल्ये आणि समर्थन देणारे स्वभाव विकसित करणे. मानवी हक्क, शाश्वत विकास आणि जागतिक जबाबदारीची बांधिलकी जागतिक नागरिक प्रतिबिंबित करते.

दर्जेदार विद्यापीठे आणि महाविद्यालये: एक नवीन दूरदृष्टी

भारताच्या उच्च शिक्षण प्रणालीसाठी दूरदृष्टी

- दर्जेदार उच्च शिक्षणाचे उद्दिष्ट; चांगले, विचारशील, चांगले सर्जनशील व्यक्ती विकसित करणे.
- एखाद्या व्यक्तीला सखोल पातळीवर स्वारस्य असलेल्या एक किंवा अधिक विशेष क्षेत्रांचा अभ्यास करण्यास सक्षम करणे, चारित्र्य, दूरदृष्टी, नैतिक आणि घटनात्मक मूल्ये, बौद्धिक कुतूहल, वैज्ञानिक स्वभाव, सर्जनशीलता, सेवेची भावना आणि २१ व्या शतकातील क्षमताविज्ञान, सामाजिक विज्ञान, कला, मानविकी, भाषा, तसेच यासह व्यावसायिक, तांत्रिक आणि व्यावसायिक विषयांचा समावेश.

- एक दर्जेदार उच्च शिक्षण वैयक्तिक सिद्धी आणि ज्ञान सक्षम करणे. विधायक सार्वजनिक सहभाग आणि समाजासाठी उत्पादक योगदान देणे.
- विद्यार्थ्यांना अधिक अर्थपूर्ण आणि समाधानकारक जीवनासाठी आणि कामाच्या भूमिकांसाठी तयार केले पाहिजे आणि सक्षम केले पाहिजे.

अधिक समग्र आणि बहुविद्याशाखीय शिक्षण

- बौद्धिक, सौंदर्याचा, सामाजिक, शारीरिक, भावनिक आणि एकात्मिक पद्धतीने नैतिक सर्वांगीण आणि बहुविद्याशाखीय
- व्यावसायिक, तांत्रिक आणि व्यावसायिक विषयांसह, सर्वांगीण शिक्षण, दृष्टिकोन असेल.
- अगदी अभियांत्रिकी संस्था, जसे की IITs, अधिक समग्रतेकडे वाटचाल करतील आणि अधिक कला आणि मानवतेसह बहुविद्याशाखीय शिक्षण. कला आणि मानवविद्याशाखेचे विद्यार्थी अधिक आणि सॉफ्ट स्किल्स विज्ञान शिकण्याचे उद्दिष्ट असेल आणि सर्वज्ञान अधिक व्यावसायिक शिक्षण मिळविण्याचा करण्याचा प्रयत्न करतील.
- कल्पनाशील आणि लवचिक अभ्यासक्रम रचना.
- भाषा, साहित्य, संगीत, तत्वज्ञान, कला, नृत्य, नाट्य, विभागशिक्षण, गणित, सांख्यिकी, शुद्ध आणि उपयोजित विज्ञान, समाजशास्त्र, अर्थशास्त्र, खेळ, भाषांतर आणि अर्थ लावणे इ. विषय स्थापित आणि मजबूत केले जातील. क्रेडिट-आधारित अभ्यासक्रम आणि प्रकल्पांचा समावेश असेल, पर्यावरण शिक्षण आणि मूल्य-आधारित शिक्षण
- पदव्युत्तर पदवी एकाधिक निर्गमन पर्यायांसहया कालावधीत, योग्य प्रमाणपत्रांसह एकतर ३ किंवा ४ -वर्षांच्या कालावधीची असेल, उदा. १ वर्ष पूर्ण केल्यानंतर प्रमाणपत्र, २ वर्षांनंतर डिप्लोमा अभ्यास, किंवा ३ वर्षांच्या कार्यक्रमानंतर बॅचलर पदवी. ४ वर्षांचा बहुविद्याशाखीय कार्यक्रम हा प्राधान्याचा पर्याय असेल.
- एक शैक्षणिक बँक ऑफ क्रेडिट (ABC) ची स्थापना केली जाईल, जी विविध मान्यताप्राप्त HEI कडून मिळवलेले शैक्षणिक क्रेडिट्स डिजिटल पद्धतीने संचयित करेल, जेणेकरून विद्यार्थी HEI कडील पदव्या मिळू शकतील. कमावलेल्या क्रेडिट खात्यात घेऊन प्रमाणपत्र दिले जाईल.
- जर विद्यार्थ्यांनी संशोधन प्रकल्प पूर्ण केले तर 4 वर्षांच्या कार्यक्रमांमुळे 'संशोधनासह' पदवी देखील मिळू शकते.
- IIT, IIM च्या बरोबरीने सर्वांगीण आणि बहुविद्याशाखीय शिक्षणासाठी मॉडे; सार्वजनिक विद्यापीठे, बहुविद्याशाखीय शिक्षण आणि संशोधन विद्यापीठे स्थापना केली जातील आणि गुणवत्तापूर्ण शिक्षणात सर्वोच्च जागतिक मानके गाठण्याचे उद्दिष्ट असेल.

- HEI स्टार्ट-अप केंद्रे स्थापन करून संशोधन आणि नवकल्पना यावर लक्ष केंद्रित करतील, तंत्रज्ञान विकास केंद्रे, संशोधनाच्या सीमावर्ती क्षेत्रातील केंद्रे, अधिक औद्योगिक शैक्षणिक संबंध आणि मानविकी आणि सामाजिक विज्ञानविषय संशोधन.

विद्यार्थी सहभाग

- क्रीडा, संस्कृती/कला, इको-क्लब, ॲक्टिव्हिटी क्लबमध्ये सहभागासाठी भरपूर संधी.
- प्रत्येक शिक्षण संस्थेमध्ये, भावनिक समायोजन तणाव हाताळण्यासाठी समुपदेशन प्रणाली असावी
- आवश्यकतेनुसार वसतिगृह सुविधा वाढवणे.
- सर्व HEI त्यांच्या संस्थांमधील सर्व विद्यार्थ्यांसाठी दर्जेदार वैद्यकीय सुविधा सुनिश्चित करणे.

विद्यार्थ्यांसाठी आर्थिक सहाय्य

- SC, ST, OBC, मधील विद्यार्थ्यांच्या गुणवत्तेला प्रोत्साहन देण्यासाठी प्रयत्न केले जातील
- खाजगी HEI ला मोठ्या संख्येने मोफत शिक्षण आणि शिष्यवृत्ती देण्यासाठी प्रोत्साहित केले जाईल.

प्रवृत्त, उत्साही आणि सक्षम शिक्षक

- सर्व HEI स्वच्छतेसह मूलभूत पायाभूत सुविधा आणि सुविधांनी सुसज्ज असतील-पिण्याचे पाणी, स्वच्छ कार्यरत स्वच्छतागृहे, ब्लॉकबोर्ड, कार्यालये, अध्यापन साहित्य, ग्रंथालये, प्रयोगशाळा, आणि आनंददायी वर्गातील जागा आणि कॅम्पस इ.
- प्रत्येक वर्गात अत्याधुनिक शैक्षणिक तंत्रज्ञानाचा वापर असेल.
- शिक्षकांना त्यांचे स्वतःचे अभ्यासक्रम आणि शैक्षणिक दृष्टिकोन तयार करण्याचे स्वातंत्र्य दिले जाईल.
- HEI मध्ये प्राध्यापक भरतीसाठी स्पष्ट, स्वतंत्र आणि पारदर्शक प्रक्रिया आणि निकष असतील.

भारतीय भाषा, कला आणि संस्कृतीचा प्रचार

- भारतीय कला आणि संस्कृतीचा प्रचार केवळ स्वतःसाठीच नाही तर देशासाठीही महत्त्वाचा आहे. वैयक्तिक सांस्कृतिक जागरूकता आणि अभिव्यक्ती आपलेपणाची भावना प्रदान करण्यासाठी ही प्रमुख क्षमता मुलांमध्ये विकसित होणे महत्त्वाचे आहे.
- सर्व प्रकारच्या भारतीय कला विद्यार्थ्यांना शिक्षणाच्या सर्व स्तरांवर उपलब्ध करून दिल्या पाहिजेत.
- शिक्षणाच्या प्रत्येक स्तरावर भारतीय भाषा शिकवणे आवश्यक आहे.

- उच्च-गुणवत्तेचा स्थिर प्रवाह असणे आवश्यक आहे. पाठ्यपुस्तके, क्रमिक पुस्तके, व्हिडिओ, यासह मुद्रित साहित्यनाटके, कविता, कादंबरी, मासिके इ. वापर.
- भाषांमध्ये त्यांच्या शब्दसंग्रह आणि शब्दकोशांसाठी सुसंगत अधिकृत ग्रंथालये असणे आवश्यक आहे.
- शालेय मुलांमध्ये भाषा, कला आणि संस्कृती वाढवण्यासाठी अनेक उपक्रम: शाळेच्या सर्व स्तरांवर संगीत, कला आणि हस्तकलेवर भर. बहुभाषिकतेला प्रोत्साहन देण्यासाठी तीन-भाषा सूत्र; जेथे शक्य असेल तेथे घरगुती/स्थानिक भाषेत शिकवणे. अधिक अनुभवात्मक भाषा शिक्षण आयोजित करणे; स्थानिक कलाकार, लेखक, कारागीर आणि इतर तज्ञ प्रशिक्षक म्हणून नियुक्ती. संपूर्ण अभ्यासक्रमात, मानवता, विज्ञान, कला, हस्तकला आणि क्रीडा इ.सह आदिवासी आणि इतर स्थानिक पारंपारिक भारतीय ज्ञानाचा समावेश.

व्यावसायिक शिक्षण

- कृषी विद्यापीठे, कायदा विद्यापीठे, आरोग्य विज्ञान विद्यापीठे, तांत्रिकविद्यापीठे आणि इतर क्षेत्रातील स्वतंत्र संस्था सर्वांगीण आणि बहुविद्याशाखीय शिक्षण देणाऱ्या बहु-विषय संस्था बनण्याचे उद्दिष्ट असेल
- कृषी आणि संबंधित विषयांची क्षमता आणि गुणवत्ता दोन्ही सुधारणे आवश्यक आहे. उत्तम कुशल पदवीधर आणि तंत्रज्ञ, नाविन्यपूर्ण माध्यमातून कृषी उत्पादकता वाढवणे. तंत्रज्ञानाशी जोडलेले संशोधन
- कृषी शिक्षण देणाऱ्या संस्थांचा स्थानिक समुदायाला थेट फायदा झाला पाहिजे; एकतंत्रज्ञानाच्या कल्पनेला चालना देण्यासाठी कृषी तंत्रज्ञान संस्थांची स्थापना. शाश्वत पद्धतींचा प्रसार आणि प्रचार करण्याचा दृष्टिकोन
- कायदेशीर शिक्षण हे जागतिक स्तरावर स्पर्धात्मक असणे आवश्यक आहे
- आरोग्यसेवा शिक्षणाची पुनर्रचना करणे आवश्यक आहे.

निष्कर्ष

झपाट्याने बदलत असलेल्या जागतिक परिसंस्था आणि रोजगाराच्या कमतरतेमुळे, विद्यार्थ्यांनी केवळ शिकणेच नव्हे तर काय शिकायचे हे शिकणे अधिक महत्त्वाचे होत आहे. परिणामी, आज शिक्षण सर्जनशील आणि बहुविद्याशाखीय कसे असावे, गंभीरपणे विचार कसे करावे, समस्यांचे निराकरण कसे करावे आणि गतिमान क्षेत्रात नवीन सामग्री कशी आणावी, परिस्थितीशी जुळवून कसे घ्यावे हे आत्मसात करणे हे राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण शिकविणार आहे. तसेच, नवीन शैक्षणिक धोरणाने शिक्षणाच्या पारंपारिक मार्गांना बाद करून आणि शिक्षण क्षेत्राला नवसंजीवनी देणार आहे. देशाच्या शिक्षण व्यवस्थेकडे सरकारचा दृष्टीकोन बदलला असल्याने, शाळा व्यवस्थापन आणि पालकांना आता आपल्या मुलांच्या शिक्षणाची नवीन शिक्षण पद्धतीशी जुळवून घेण्याची गरज जाणवते. बदलांचा सामना करण्यासाठी, शिक्षण क्षेत्राला राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणसारख्या नवीन-युगातील एकात्मिक

शैक्षणिक व्यवस्थापन समाधानाची आवश्यकता आहे, जी राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण (NEP) २०२० च्या ठळक वैशिष्ट्यांनी पूर्णपणे संरचित होतील.

संदर्भ

१. <https://spav.ac.in/2020>
२. <https://leadschool.in/blog>
३. <https://www.mahamtb.com/Encyc/2022>
४. Prof. (Dr.) Abhay Kumar, Importance Of National Education Policy-2020 In Imparting Education, Journal of Positive School Psychology 2022, Vol. 6, No. 2
५. Dr. Hemlata Verma, New Education Policy 2020 of India: A Theoretical Analysis, International Journal of Business and Management Research Volume 9, Issue

Peer Reviewed Refereed and
UGC Listed Journal No. 47100

An International Multidisciplinary
Half Yearly Research Journal

GENIUS

ISO 9001:2015 QMS
ISBN / ISSN

ISSN - 2279 - 0489

Volume - XI, Issue - II, February - July - 2023

Impact Factor - 7.508 (www.sjifactor.com)

Is Hereby Awarding This Certificate To

श्री. कर्क एस. बी.

In Recognition of the Publication of the Paper Titled

राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२०

Editor : Vinay S. Hatole

Ajanta Prakashan, Jaisingpura, Near University Gate, Aurangabad. (M.S.) 431 004 Mob. No. 9579260877, 9822620877
Tel. No.: (0240) 2400877, ajanta3535@gmail.com, www.ajantaprakashan.com